

nyek gondozásán, a közösségi önszabályozáson keresztül ismeri meg egymást.

Olcsó és mindenkinek jó

Kevés olyan városépítési fejlesztést tudunk felsorolni, amely a városi kertekhez hasonlóan közelítené meg az abszolút jót, az ellenérdek nélküli pozitívítást, ugyanakkor városépítészeti mércével mérve ennyire olcsó lenne. Mindez Budapesten különösen fontos, ahol az elmúlt évtizedek tévutas városfejlesztése, az elidegenedés, a zöld felületek csökkenése és gondozatlansága, a foghíjtelkek szaporodása, a városi közönség-ellenessége, közösségi tereinek hiánya, a mind nyilvánvalóbb szegénység, az élelmiszer drágasága és gyenge minősége, mind a városi kertek alapításának ösztönzői. Nem a bevásárlóközpontok, a

hözszigetek kialakulását, zöld foltjaikkal nyugalmat és természetességet visznek a betonrengtetegbe. Kutatások bizonyítják, hogy a városi kertek környékén csökken a bűnözés, és nőnek a lakásárak, az egyén felelősségtudata és tulajdonosi szemlélete a kerület és a városa iránt. A közösségi kert működésében 10%-ban a kertészet, 90%-ban pedig a közösségi élet, az önszabályozottság, a helyi demokrácia, az együttműködés és belátóképesség gyakorlóterepe.

Tanulóterep

Olyan városban, mint Budapest, ahol még köszönni is elfelejtettünk, ahol veszedelmes méreteket ölt az önzés és a gátlástalanság, a városi kertek lehetnek azok a tanulóterep, amelyek helyes irányba terelik a közösségi folyamatokat, jó példát mu-

A nyugati példák szerint a városi kertek nem válnak a kertészek tulajdonává, ők csak használók más telken mindaddig, amíg a tulajdonos nem talál rá befektetőt, vagy más feladatot. A városi kertek mobil képződmények, történetük során akár többször is helyet változtatnak, az ágyások, közösségi terek átköltöztethetők, újraépíthetők más helyszínre. Elképesztő pazarlás és hanyagság ennyi parlagon heverő területet hagyni, ahelyett hogy városi kerteket alakítsunk ki rajtuk.

A válság mindenkit egyformán érint, a várost és a vidéket egyaránt elszegényítette. Ahogy vidéken a háztáji termesztést, az önellátás kultúráját kormányprogram próbálja erősíteni, ehhez ugyanúgy joguk van a városiakoknak is, őket is helyzetbe kell és lehet hozni városi kertek alapításával, az önellátás lehetőségének megteremtésével.

Csak saját részre

Felvetődik a kérdés, hogy a városi környezet alkalmas-e mezőgazdasági termelésre? A városi föld általában nem alkalmas növények nevelésére, nem is érdemes kísérletezni vele, inkább hozott termőföldből kell ágyásokat kialakítani. New Yorkban 1900 városi kert működik, bizonyára ők is tisztában vannak a városi szennyezettség lehetőségével, mégis kiválóan működik a városi mezőgazdaság, mind több a helyi piac, a város vezetése sokat tesz a kertek fenntartásáért, bővítéséért. Sok kertszabályzatban kikötik, hogy csak saját részre lehet termelni, eladásra nem, így a termés minősége és annak elfogyasztása az egyén felelőssége és kockázata, ugyanakkor más kertek fölősségét központilag gyűjtik, és eljuttatják a rászorultaknak.

A legtöbb városi kert tiltja a vegyszerek, növényvédőszeresek használatát, műtrágyák helyett komposztálnak, gyűjtik az esővizet, törekednek a

Vége
az elmúlt évtizedek
építészeti
robbanásának.

Termeld magad

Az évtizedekig sulykolt globalitás lassan átfordul a lokalitás irányába, „Eat Local”, azaz egyél helyit, vagy még inkább „Grow Local”, azaz termelj helyben.

Az elkövetkező évtizedek az élelmiszerválságok évtizedei lesznek. A kontinensenként átnyúló élelmiszer-kereskedelem, a helyi termelés háttérbeszorulása, a tőzsdei spekulációk és a lélektelen üzlet együttesen hihetetlenül kiszolgáltatottá teszi az egyént: a nagy elosztóhálozatok kezében vagyunk. Könnyű megépíteni a nagyváruháza, ugyanilyen könnyű lesz azonban bezárni is, ha a gazdasági szükség így kívánja. Csak hogy közben kihálnak a kisboltok, a helyi termelők feladják a termelést, mi magunk is elfelejtjük nagyszüleink praktikáit, nincs befőzés, nincs kis-kert. Fogalmunk sincs a helyi izekről, még kamránk sincs, ahol raktározhatnánk, saját élelmiszeink szempontjából márról holnapra élünk. A minőség helyett az olcsóság a legfőbb mérce, akciókra vadászunk az izek helyett, pusztán fogyasztókká váltunk, teremtők helyett.

Ahogy a Győzelem kertek jelentős részt tettek ki a lakosság élelmiszer-ellátásában, a jövő is kezd hasonlónak válni: „Grown Your Own Food - Termeld meg magadnak” az új jelző, már a városokban is.

▲ Clinton Kert, New York, USA

kezelhetetlen autoforgalom, a pusztuló építészeti örökség, vagy presztízsbepuhítások tesznek egy várost világvárossá, hanem annak élő közösségei, a lakók elégedettsége, és az a tény, hogy magukénak érzik a várost, amelyben élnek és a parcella kertészeteiken keresztül maguk is művelik azt.

Sokféle városi kert létezik a világban: iskolakertek, szociális kertek, közösségi parkok, parcella-kertészetek. A városi kert önálló mikroklímát hoz létre, vizet párologtat, így csökkentve a városi

tának a hétköznapi valósággal szemben.

Vége az elmúlt évtizedek építészeti robbanásának, Budapesten most üresen álló telkek üresek is maradnak az elkövetkező években, jobb esetben parkolót alakítanak ki rajtuk, rosszabb esetben szemét és gaz veri fel őket, haszontalanul csúfítva a várost. Több száz hektárnyi foghíjtelkek, üres terület fekszik parlagon, amelyek, ha csak rövid időre is, városi kertként, közösségi térként művelés alá vonhatók.

Városi kertek

Fel kell készülni arra, hogy lesznek vándorok, tolvajok.

▼ Zenda,
Közösségi Kert, USA

minél természetközelibb termesztési módszerek használatára, és ezt oktatják is, iskolai csoportoknak, látogatóknak, érdeklődőknek.

Sokan vágnak bele a városi kertészkedésbe előtanulmányok, tapasztalat nélkül. Ez nem baj, hiszen egymástól tanulhatnak a kertközösségekben. A növények pedig igazán

megengedő lények, viszonylag kevés gondoskodást is sok terménnyel hálálnak meg. Évről évre jobban fogják érteni a növények működését, a fajták sokszínűségét. A parcellakertészetek pedig életre hívják egyfajta egészséges versenyt a minőség, a mennyiség és a különlegesség lesznek a főbb szempontok. A városi kertek nem veszik el a megélhetést a vidéki gazdák elől, sokkal inkább támogatják őket, hiszen 5-10 négyzetméteres parcellán nem lehet elérni a teljes önellátást, hozzávalókat viszont bennünket az izekhez és a minőséghez.

Ahogy a vidék Magyarországnak súlyos gondja a terménylopás, ne gondoljuk, hogy ez a jelenség nem fog megjelenni a városi kertekben. Legyen kerítés, térfigyelő rendszer, jó viszony a helyi rendőrséggel és polgárőrökkel, és legfőképp fel kell készülni arra, hogy lesznek van-

dálok, tolvajok. Ezen azonban nem szabad fennakadni, a kertet tovább kell művelni, az elpusztított ágyásokat újra kell telepíteni. Idővel a közösség győz, és megszokottá, elfogadottá, a kerület büszkségévé válik a városi kert.

New Yorkban, Londonban, Berlinben és még számos más nagyvárosban a városi termőterületek, a városi kertek a helyi parkfenntartó közművállalat védnöksége alatt működnek, akik komposztal, vetőmaggal, eszközökkel és tanácsokkal segítik őket. A város és a közműcég is nyertes, hiszen a kertek által növekszik a gondozott zöld területek nagysága, a városlakók is jobban vigyáznak a parkokra, fasorokra, nő a közműcég elfogadottsága. Kiváló beszédtema lesz a kertek program.

Rosta Gábor

(Városi Kertek Egyesület
www.varositanya.hu)